

010827-1

Otázka, „kde metafyzika počíná a kde končí“, musí být maximálně upřesněna v několika směrech. Jde především o upřesnění, co je chápáno jako „počátek“ a „začínání“: je začátek metafyziky už metafyzikou – anebo ještě metafyzikou není, ale je něčím, z čeho se metafyzika rodí, z čeho vzniká? Nadpis Koubovy práce naznačuje, že mu jde právě o „hranici“ (resp. hranice, máme-li na mysli také „konec“). Koubova myšlenka, že taková otázka „je a zároveň není otázkou historickou“, mi připadá spíše jako zneprášující než jako upřesňující. Jako „historická“ totiž otázka po „počátku“ nutně předpokládá, že nejprve bude zodpověděna „nehistorická“ otázka po základech metafyziky, po tom, co metafyziku činí právě metafyzikou. Není-li nejprve jasně a zřetelně vymezeno, co to je metafyzika, nelze se tázat po jejím počátku (ani po jejím konci). „Hranice“ metafyziky tedy primárně nemohou být stanoveny časově, historicky (resp. dějinně, děláme-li tento rozdíl, a to bychom měli). Jakmile však chceme z dlouhého historického období vyabstrahovat něco, co charakterizuje metafyziku v její „podstatě“ (tedy mimodějinně, mimočasově, takříkajíc nadčasově), dopouštíme se nejenom toho, že upadáme sami do metafyziky, ale navíc znovu upadáme do rozporu tím, že necháváme v nejasnosti, je-li to, co náleží k „podstatě“ metafyziky (resp. co činí metafyziku tím, čím „jest“), už metafyzika, nebo zda to jen k metafyzice „směřuje“ a „vede“. Nu, a totéž platí také pro otázku, co dělá člověka člověkem. Proto nám nemůže pomoci, řekneme-i, že člověk je „bytostí ‘metafyzickou’ tzn. překračující jsoucno k tomu, co žádným jsoucnem není, a vztahující se díky tomu ke jsoucnu jako takovému“, jak Heideggera stručně interpretuje Pavel Kouba. A stejně tak by nemohlo být žádnou pomocí, kdybychom naopak chtěli metafyziku odvozovat od „bytostného jádra člověka“. Jediným rozdílem by tu byly právě ony „historické“ aspekty, neboť běžně se má za to, že metafyziky je vynálezem řeckým, zatímco člověk tu existoval dávno předtím (ale i v tomto případě nejsme schopni říci, kdy už to byl vskutku člověk, jinak řečeno, co tedy dělá člověka člověkem, resp. co s nečlověka či předčlověka udělalo člověka).

(Písek, 010827-1.)